

Dilemmaer i arbejdet med børnefællesskaber

Redskab til fælles faglig refleksion

Introduktion	3
Pædagogisk dilemma 1: Skal jeg give alle plads i fællesaktiviteterne?	6
Pædagogisk dilemma 2: Ødelægger eller udvikler jeg legen?	9
Pædagogisk dilemma 3: Skal jeg understøtte leg og fællesskaber om eftermiddagen?	12

Materialet bygger på ...

... to undersøgelser af dagtilbuds arbejde med børn i udsatte positioner. Den ene undersøgelse baserer sig på observationer og interviews i 18 vuggestuer og børnehaver i seks forskellige kommuner. I alle daginstitutioner har der været to observatører ude for at observere det pædagogiske personales arbejde med børnefællesskaber og børn i udsatte positioner. Efter observationerne er lederen samt to pædagogiske medarbejdere i hver daginstitution blevet interviewet.

Sideløbende med denne kvalitative undersøgelse er der gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt dagtilbudsledere, der belyser deres oplevelse af arbejdet med børn i udsatte positioner (se mere i *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud*, 2024, og *Børn i udsatte positioner i daginstitutioner*, 2024).

Læs rapporterne
på www.eva.dk

Introduktion

I dette redskab går vi tæt på nogle af de dilemmaer, der kan opstå i det pædagogiske arbejde med at skabe og understøtte børnefællesskaber, med særligt fokus på børn i udsatte positioner.

Gennem de seneste år har kommunale dagtilbudschef og PPR-chef oplevet, at opgaven med at støtte børn i udsatte positioner i dagtilbud er vokset. Den oplevelse deler de med 79 % af daginstitutionslederne, der er enige eller overvejende enige i, at der i de seneste fem år er kommet flere børn i udsatte positioner i deres institutioner (EVA, 2024). Samtidig er pædagogisk arbejde med fællesskaber en gennemgående tråd i mange anbefalinger til at håndtere børn og unge i udsatte positioner eller mistrivsel.

Men det er en kompleks opgave at skabe stærke børnefællesskaber og sikre deltagelsesmuligheder for alle børn inden for de givne rammer i en daginstitution. I undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud* (EVA, 2024) viser både interviews med pædagogisk personale og observationer fra praksis en række udfordringer og dilemmaer i arbejdet. Det er disse dilemmaer, dette redskab går tæt på.

Hvornår er et barn i en udsat position?

Børns risiko for at komme i en udsat position kan være påvirket af en lang række faktorer både i og uden for dagtilbuddet.

Risikofaktorer kan være fx familiemæssige og strukturelle faktorer (såsom sygdom, skilsmisse, forældres indkomst og arbejdsmarkedsstatus), psykiske og fysiske funktionsnedsættelser eller sproglige vanskeligheder eller miljøet i dagtilbuddet.

Faktorerne kan i praksis påvirke hinanden. Fx kan sprogsværligheder også hænge sammen med familiemæssige og strukturelle faktorer. Fokuserer vi på miljøet i dagtilbuddet, er deltagelsesmuligheder i fællesskaberne med de andre børn helt centrale for alle børns trivsel, og børnefællesskaberne er derfor også et godt sted at modarbejde risiko for udsathed.

Redskabet her udfolder tre situationer, som er identificeret ud fra undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud*. I hver situation oplever en medarbejder (med et opfundet navn) et pædagogisk dilemma. Dilemmaerne vil være genkendelige for mange og kan danne udgangspunkt for en fælles refleksion og øget indsats, hvor også jeres egne oplevelser med arbejdet med børnefællesskaber kan indgå. Til hvert dilemma er knyttet en refleksionsside og en række refleksionsspørgsmål.

Inden I går i gang, er det værd at have med, at:

- De udvalgte pædagogiske dilemmaer skaber en bevidsthed om de komplekse spørgsmål og situationer, der opstår i pædagogisk praksis. Men lægger ikke op til en bestemt løsning.
- Det er hensigten, at dilemmaerne kan understøtte en fælles refleksion og styrke en fælles faglig tilgang til de valg og udfordringer, der præger hverdagen.

Redskabet er især relevant for ledere og pædagogisk personale i dagtilbud for 0-6-årige børn.

Hvad er et børnefællesskab?

Børnefællesskaber beskrives i den styrkede pædagogiske læreplan som en ramme for det sociale rum, hvor børnene lærer og udvikler sig. Al leg og læring sker i et socialt samspil med de øvrige børn og det pædagogiske personale i dagtilbuddet. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

(BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET, 2018)

I undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud* beskrives børnefællesskaber på flere niveauer: de små grupper, børnene selv danner eller personalet sammensætter, i stuefællesskabet, når hele gruppen samles til fx samling eller til fælles leg på legepladsen, og på institutionsniveau, hvor alle børn mødes til arrangementer som sommerfesten.

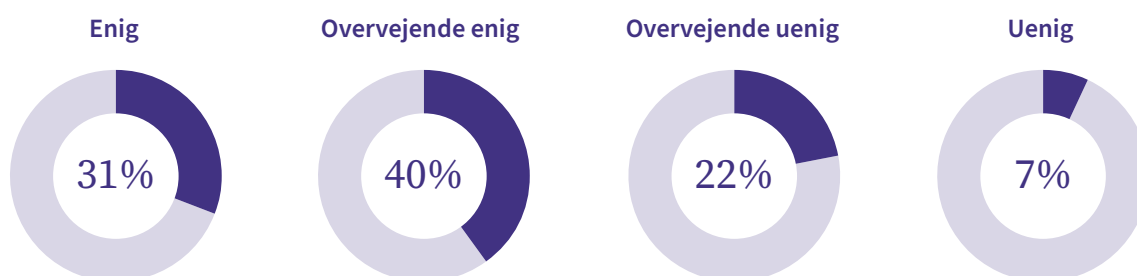

3 vigtige spørgsmål om arbejdet med børn i udsatte positioner

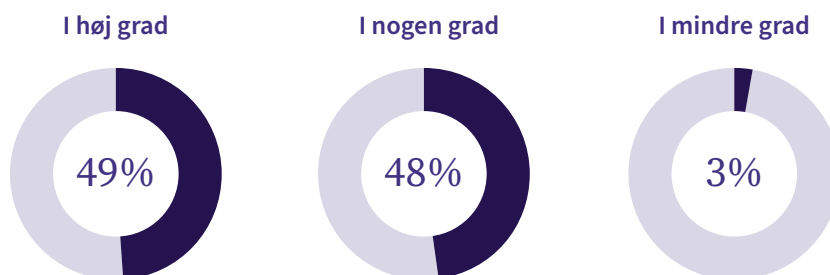
Sådan svarer institutionslederne:

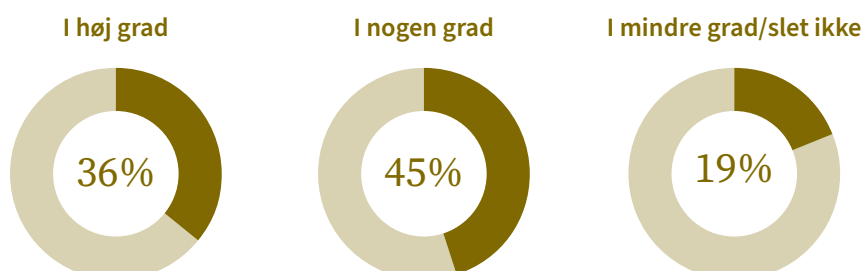
Hvor enig er du i, at der er sket en stigning i antallet af børn med komplekse udfordringer over de seneste fem år?

Sikrer din daginstitution lige deltagelsesmuligheder for alle børn, herunder børn i udsatte positioner?

I hvilken grad er der behov for at udvikle daginstitutionens pædagogiske praksis i forhold til at understøtte børn i udsatte positioner?

PÆDAGOGISK DILEMMA 1:

Skal jeg give alle plads i fælles- aktiviteterne?

” Selvom vi gør ekstremt meget for at skabe de bedste læringsmiljøer og det bedste fællesskab inde på stuen, så er der bare nogle individuelle behov, som er så store, at ligemeget hvor godt vi gør det, så vil vi aldrig lykkes med at få dem helt ind i børnefællesskabet hele dagen.

LEDER I UNDERSØGELSEN OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Børnefællesskaberne er udfordret og velsignet af at være til for alle børn. Det vil sige, at pædagogisk personale i arbejdet med fællesskaberne på én gang skal tilgodese behovene hos både de børn, der trives i fællesskaberne, og de børn, der ikke gør. Arbejdet med børnefællesskaber sker gennem hele dagen og både i aktiviteter, i leg og i rutiner.

Pædagogisk personale ønsker at skabe deltagelse for alle

Undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud* viser, at pædagogisk personale og ledere mange steder anser de vokseninitierede pædagogiske aktiviteter, fx samling, højtlesning, ture og krea-aktiviteter, som afgørende for at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn, også børn, der har sværere ved at deltage i leg og fællesskaber. Det skyldes, at det pædagogiske personale her kan sætte tydelige rammer og ofte selv deltager aktivt og hermed også kan hjælpe børnene til at deltage.

Vokseninitierede aktiviteter kan også ekskludere

Men i undersøgelsen fortæller det pædagogiske personale også, at de oplever frustration over manglende handlemuligheder, når børn trækker sig eller af forskellige grunde ikke deltager i fællesskaberne.

De taler ind i det indbyggede dilemma, at vokseninitierede aktiviteter også kan udfordre børnenes mulighed for at deltage aktivt. Det, der skulle være en samlende aktivitet for hele børnegruppen, kan virke ekskluderende over for et eller flere børn, der ender med ikke at deltage eller ikke at deltage på lige fod med de andre. Det kan fx være et barn, der sidder uroligt under en samling og bliver taget ud af samlingen for at give de andre børn mulighed for at fortsætte. En pædagog forklarer her, hvordan hun håndterer situationen, når et barn giver udtryk for ikke at ville deltage i fælles aktiviteter:

”Nogle gange får han lov til at melde pas, men han får ikke lov til at lege noget andet. For han skal egentlig være med i det, der er igangsat, og hvis han ikke lige kan det, så kan han lige sidde og holde en pause enten hos os eller hos sig selv lige ved siden af.

PÆDAGOG I UNDERSØGELSEN OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Personalet fortæller også, at hvis et barn flere gange bliver sat i yderkanten af fællesskabet, kan barnet ende med at påkalde sig individuel og negativ opmærksomhed. Personalet kan få en oplevelse af, at barnet tager tid og ressourcer fra de andre børn i gruppen.

Hver situation skaber nye muligheder og udfordringer

Dilemmaet er et vilkår, som det pædagogiske personale ofte vil møde i arbejdet med børnefællesskaber. Det forstærkes yderligere af, at hver ny situation fordrer en ny vurdering af, hvad der vil være det bedste at gøre med en bestemt børnegruppe her og nu, og hvordan modsatrettede hensyn bedst tilgodeses. Handlemulighederne vil bl.a. afhænge af børnegruppens sammensætning og relationen mellem børn og pædagogisk personale.

Pædagogisk personale viser en palet af handlemuligheder

Personalet forsøger på forskellige måder at imødekomme disse modsatrettede hensyn. Fx giver det pædagogiske personale børn, der er urolige, konkrete opgaver, når der skal forberedes en krea-aktivitet eller en samling, og lader dem stå op ved siden af rundkredsen til samling. Samlinger kan også afholdes i mindre grupper, så det bliver en mere overskuelig situation at deltage i. På den måde kan det pædagogiske personale udnytte, at de ved at sætte rammerne også kan ændre på dem, hvis situationen kræver det.

Dilemma og refleksionsspørgsmål

Læs beskrivelsen af dilemmaet nedenfor.
Brug de tilhørende refleksionsspørgsmål til at drøfte både dilemmaet og jeres egen praksis.

Maries dilemma: Hvad gør jeg, når børn trækker sig fra samlingen?

I situationen står pædagogen Marie i et pædagogisk dilemma under en samling. Hun har forberedt flere roller til børnene, men da et barn trækker sig fra fællesskabet, oplever hun en stille modstand mod aktiviteten. Hvad gør hun?

Marie, der er medarbejder på Brombærstuen, sætter sig ned på et stort tæppe på gulvet på stuen og samler børnene omkring sig. Hun siger, at de skal være ti børn til samling i dag, og spørger Alex, om han vil tælle børnene for at se, om alle er der. Alex går rundt og sætter sin hånd på hovedet af hvert barn, mens han tæller højt.

Marie tager herefter en stak kort frem med billeder af frugter og grøntsager. Hun forklarer, at de skal kigge på kortene og tale om, hvad der er på dem. De fleste børn er engagerede.

Men Lea, der er fire år, rykker sig lydløst ud af cirklen. Marie prøver at overtale hende til at komme med tilbage i cirklen. Hun fortæller Lea, at hun godt kan, og at hun har prøvet det før.

Men Lea gør ikke mine til at ville ind i cirklen. Hun sætter sig op ad et skab og kigger afvisende på Marie. Lea bliver siddende tæt op ad skabet resten af tiden og er ikke med til at synge og snakke om kortene. Marie kan godt se, at Lea sidder for sig selv og ikke deltager, men vælger at blive i cirklen. Hun ved, at flere af børnene har brug for, at hun bliver siddende roligt hos dem og taler tydeligt med om kortene, for at samlingen ikke skal gå i opløsning.

Refleksionsspørgsmål om Maries dilemma og om jeres egen praksis:

- 1 Hvad gør indtryk på dig i eksemplet? Og hvorfor?
- 2 Hvad ville du have gjort i situationen med Lea, der trækker sig fra fællesskabet? Og hvorfor?
- 3 I hvilke aktiviteter oplever du, at det er særligt svært at tilgodesse alle børns behov?
- 4 Hvad er typisk en udfordring, hvis du gerne vil invitere flere børn ind i en aktivitet?
- 5 Hvilke eksempler har du på, at det er lykkedes at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i en aktivitet?

PÆDAGOGISK DILEMMA 2:

Ødelægger eller udvikler jeg legen?

” Der sker tit det, at når der kommer en anden voksen og overtager legen, så skifter den karakter, og der kan være børn, der går væk.

PÆDAGOG I UNDERSØGELSEN OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Børns egen leg har stort potentiale, fordi børnene kan få en stærk fællesskabsfølelse af at være sammen om noget fælles tredje, de selv har skabt. Men leg er også et sted, hvor børn kan opleve at stå uden for fællesskabet. Leg er svært og krævende, fordi børnene selv skal tage initiativ, afkode sociale spilleregler og løse konflikter.

Nogle børn oplever mange afvisninger og kommer sjældent med i leg

I undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud* ses mange eksempler på, at børn har svært ved at få adgang til leg og fordybe sig i leg i længere tid. Observationerne viser også børn, der i løbet af formiddagen eller eftermiddagen oplever mange afvisninger fra de andre børn, fx at blive råbt ad, fysisk ekskluderet eller ignoreret. Nogle af de børn, der har svært ved at finde deltagelsesmuligheder, leger enten alene, forstyrrer eller kommer endda til at ødelægge andre børns leg – ofte i forsøget på selv at få lov til at være med. Andre børn opholder sig i nærheden af personalet og spørger i stedet, om de vil lege.

Pædagogisk personale ønsker at være med i og tæt på legen

Ifølge undersøgelsens interviews med pædagogisk personale er de opmærksomme på at understøtte børnenes legefællesskaber og hjælpe med at skabe flere deltagelsesmuligheder. De fortæller selv, at de tilbyder børn, der går rundt uden at lege, at være med i lege eller aktiviteter og, hvis muligheden er der, selv leger med barnet. Så kan de skabe nye roller i legen og være til stede og hjælpe, hvis der opstår konflikter. Når personalet leger med et barn, virker det også ofte tiltrækkende på de andre børn, ligesom det barn, der måske har svært ved at nærme sig de andre, kan få øjnene op for børnefællesskabet. En medarbejder fortæller om, hvordan en pige fik øjnene op for de andre børn:

”Da hun startede her, havde hun ikke så meget sprog. Det tog lang tid for hende at opdage: ”Hov, der er faktisk nogen, man kan lege med”. Hun var vant til at lege med sig selv. Det med at sætte sig ned med hende og lege restaurant fx [...]. Lige pludselig kom der flere børn og legede med. Det havde hun enormt meget brug for.

LEDER I UNDERSØGELSEN OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Men undersøgelsen viser også, at personalet oplever, at legefællesskabet hurtigt går i opløsning, så snart de trækker sig fra legen.

Pædagogisk personale kan blive legens sammenhængskraft

Når pædagogisk personale er til stede og formår at skabe deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner, samler fællesskaberne sig ofte om personalet i stedet for om børnenes indbyrdes relationer. Det kan fx være en leg i køkkenkrogen, hvor én voksen er i samspil med flere børn parallelt, men hvor børnene ikke bliver gjort opmærksomme på hinanden. Og selv i de tilfælde, hvor personalet aktivt opfordrer børnene til samspil, fx ved at hjælpe børnene med at servere kaffe for hinanden, viser det sig, at det kun er, så længe personalet deltager, at fællesskabet består. Undersøgelsen peger hermed på det dilemma, at en medarbejder på kort sigt får skabt gode oplevelser for børnene og et fællesskab omkring en leg, men på den lange bane risikerer at gøre børnefællesskabet afhængigt af medarbejderen, for at legen udvikler sig. Selv hvis en anden medarbejder fortsætter legen, kan det betyde, at den opløses. Derfor kan det blive et dilemma for det pædagogiske personale at tage stilling til, hvornår og hvordan man kan træde ind og ud og efterlade en aktiv leg, der kan leve videre.

Dilemma og refleksionsspørgsmål

Læs beskrivelsen af dilemmaet nedenfor.
Brug de tilhørende refleksionsspørgsmål til
at drøfte både dilemmaet og jeres egen praksis.

Jeppes dilemma: Skal jeg trække mig, så børnene kan fortsætte legen selv?

Pædagogen Jeppe står i et pædagogisk dilemma, da han hjælper en god leg i gang og herefter skal vurdere, om og hvornår han skal forlade den igen. Hvad gør han?

På legepladsen er syv af børnehavens børn samlet omkring legehuset. Medarbejderen Jeppe iagttager børnenes leg.

Inde i legehuset sidder Fiona. Hun forsøger gentagne gange at få kontakt til de andre børn, men ingen af dem reagerer på hendes henvendelser. Pludselig siger hun højt, at hun godt kan lide at male. De andre børn reagerer heller ikke denne gang, men leger videre.

Jeppe sætter sig på en skammel ved siden af Fiona. Jeppe siger, at han faktisk godt kunne tænke sig at få malet noget på hånden. Fiona spørger Jeppe, hvilket motiv han kunne tænke sig. Jeppe svarer, at det ville være flot med hjerter, og så spørger Fiona, hvilken farve hjerterne skal have. Jeppe svarer, at han godt kunne tænke sig at få sølvfarvede hjerter malet på hånden. Fiona tager Jeppes hånd og lader, som om hun tegner hjerter på den med en gren.

To af børnene uden for legehuset begynder at interessere sig for Jeppe og Fionas tegneleg. De kommer ind i legehuset og prøver også at tegne på hinandens hænder og arme og på Jeppe. De andre børn leger videre udenfor. Jeppe for-
nemmer, at tegnelegen har fået sit eget liv, og begynder at overveje, hvornår og hvordan han skal trække sig fra legen uden at forstyrre Fiona og de andre børn – både dem indenfor og dem udenfor.

Refleksionsspørgsmål om Jeppes dilemma og om jeres egen praksis:

- 1 Hvad gør indtryk på dig i eksemplet? Og hvorfor?
- 2 Hvad ville du have gjort i situationen for at få Fiona med i legen - og få legen til at fortsætte? Og hvorfor?
- 3 Hvad er jeres største udfordringer i arbejdet med at give alle børn mulighed for at deltage i leg med andre børn?
- 4 Hvordan kan du i endnu højere grad understøtte børnenes muligheder for selv at tage initiativ til lege og aktiviteter?
- 5 Hvordan vurderer du, hvornår du skal trække dig, så du ikke overtager legen?

PÆDAGOGISK DILEMMA 3:

Skal jeg understøtte leg og fællesskaber om eftermiddagen?

” Vi har nogle særlige tidspunkter på dagen, hvor der er fokus på børnefællesskaber. Bl.a. har vi morgensamling om morgenen. Og der er også snak på kryds og tværs ved måltider. Og når vi synger og går ture og sådan noget.

PÆDAGOG I UNDERSØGELSEN OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Når det pædagogiske personale skal pege på, hvornår de bedst lykkes med at understøtte stærke børnefællesskaber, fremhæver de leg i mindre grupper og aktiviteter, der foregår om formiddagen. Det pædagogiske personale har her afsat tid til at koncentrere sig om børnefællesskaberne og til at være tæt på børnene i deres leg.

Eftermiddage kan udfordre børn og voksne

Undersøgelsen *Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud* viser, at især eftermiddagen er et tidsrum, hvor personalet oplever, at det er svært at understøtte børnefællesskaberne, fordi eftermiddagen er præget af skift og afbrydelser. Fx oplever meget pædagogisk personale, at eftermiddagen udfordrer, når det kommer til at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn. Observationerne viser også, at hvis man er et barn, der har svært ved at skabe sociale relationer, kan eftermiddagen være et krævende tidspunkt, bl.a. fordi der er mange brud i rytmen. Flere vil sikkert genkende billedet af børn, der bevæger sig rundt langs hegnet på legepladsen eller forsvinder ind i buskadset, så hverken de andre børn eller personalet lægger mærke til dem. Tiden efter frokost kan være præget af, at der er færre medarbejdere til stede, fx pga. pauseafvikling eller møder. I vuggestuer kan eftermiddagen være præget af, at børnene vågner fra lur på forskellige tidspunkter, at mange bleer skal skiftes, og at børnene skal have lidt at spise og drikke. Og så er eftermiddagen ifølge personalet selv præget af, at afhentningerne afbryder eventuelle lege eller aktiviteter. Alt i alt omtales eftermiddagen som et tidsrum, hvor der ikke arbejdes med børnefællesskaber i lige så høj grad som om formiddagen. Især tiden på legeplads kan være udfordrende, som en medarbejder udtrykker det her:

”Når man så kommer ud på legepladsen, så er det lidt som at skyde med spredehagl. Vi kan jo ikke ramme alle børn.

PÆDAGOG I UNDERSØGELSEN
OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Organisering kan styrke tiden på legepladsen

For at imødekomme udfordringen med at nå alle børn, har nogle børnehaver organiseret sig sådan, at personalet positionerer sig forskellige steder på legepladsen med forskellige roller. Fx er det aftalt, hvem der er fordybelsesvoksen, og hvem der er overbliksvoksen. Fordelingen kan styrke muligheden for at gribe spontane initiativer, når de opstår, men samtidig er en vis fleksibilitet nødvendig, for at det pædagogiske personale kan vurdere, hvad der er behov for i den enkelte situation, fx hvis den, der er overbliksvoksen, bliver involveret i en leg. Som en medarbejder formulerer det her:

”Det handler også om børnene, og hvad de lige laver, og hvor de lige er. Hvis de er fordybet i en god leg med mig, så nytter det ikke, at jeg er overbliksvoksen og tænker, at jeg ikke kan fordybe mig.

PÆDAGOG I UNDERSØGELSEN
OM BØRN I UDSATTE POSITIONER I DAGTILBUD

Pædagogisk personales deltagelse kan styrke eller afbryde lege

Personalet er ofte i højere grad til stede på sidelinjen, hvor de observerer legen og guider børnene til at lege sammen. Ofte kan den form for understøttelse føre til, at børnene kun kortvarigt leger sammen eller slet ikke kommer i gang med at lege. Nogle steder forsøger det pædagogiske personale at løse udfordringen ved at skabe mulighed for, at børnene kan deltage i en fælles aktivitet med løse rammer, fx sjipling, udendørs musik eller dans, hvor forstyrrelser ikke nødvendigvis betyder, at aktiviteten afbrydes eller standser helt.

Dilemma og refleksionsspørgsmål

Læs beskrivelsen af dilemmaet nedenfor.
Brug de tilhørende refleksionsspørgsmål til
at drøfte både dilemmaet og jeres egen praksis.

Lailas dilemma: Skal hun åbne madcaféen eller hjælpe Adam i gang med leg?

Pædagogen Laila står i et pædagogisk dilemma, da hun på legepladsen om eftermiddagen ser, at en dreng har svært ved at komme med i leg. Samtidig har hun selv andre opgaver. Hvad gør hun?

Chanelle og en anden pige sidder i sandkassen og leger med tre spande, der står på række foran dem. Adam nærmer sig. Han har i en halv times tid bevæget sig rundt på legepladsen uden at komme i gang med at lege. Han stopper et stykke fra de to piger og iagttager deres leg. Chanelle får øje på ham og kaster en af spandene hen mod ham. "Stop," råber Adam. Chanelle tager også noget sand op af en spand og gør klar til at kaste det mod ham. "Stop!" råber Adam igen. Nu med højere stemme.

Medarbejderen Laila går hen og tager Adam i hånden. Hun følger ham over til Leo, der sidder for sig selv i hjørnet af sandkassen. "Har du set, at Leo sidder der i sandkassen?" spørger Laila. Hun overvejer, hvordan hun kan få Adam og Leo til at få øje på hinanden. Hun har ikke selv mulighed for at sætte sig ned og lege med dem, fordi hun skal åbne madcaféen om et øjeblik. Derfor spørger hun Adam: "Vil du lege i sandkassen også?" Adam svarer ikke. I stedet svarer Leo, at han ikke gider lege.

Laila siger, at madcaféen snart åbner, og spørger, om Adam kunne have lyst til at komme ind og få en bid mad. Adam siger nej. Laila kigger op og ser, at flere børn allerede venter på mad. Hun går ind i køkkenet og efterlader Adam og Leo ved sandkassen.

Refleksionsspørgsmål om Lailas dilemma og om jeres egen praksis:

- 1 Hvad gør indtryk på dig i eksemplet? Og hvorfor?
- 2 Hvad ville du have gjort i situationen med Chanelle, der kaster en spand efter Adam, og Leo, der afviser at lege? Og hvorfor?
- 3 Hvilke tre tidspunkter på dagen er det særligt vanskeligt at understøtte børnefællesskaberne hos jer?
- 4 Hvilke velfungerende børnefællesskaber har du i løbet af den sidste uge oplevet om eftermiddagen?
- 5 Hvordan kan I konkret arbejde for sammen at styrke børnefællesskaberne på de svære tidspunkter?

Hent de to
rapporter på
[https://eva.dk/
dagtilbud-for-boern/
boern-i-udsatte-
positioner](https://eva.dk/dagtilbud-for-boern/boern-i-udsatte-positioner)

**Børnefællesskaber og børn
i udsatte positioner i dagtilbud**

**Børn i udsatte positioner
i daginstitutioner**